

APEL PUBLIC¹

Priorități Strategice ale Societății civile în domeniul Anticorupției propuneri pentru noua Strategie Națională Anticorupție

RAȚIONAMENT

1. Corupția reprezintă o problemă majoră în Republica Moldova care afectează instituțiile publice la toate nivelele. Cele mai recente sondaje de opinie publică indică asupra faptului că, corupția sistemică este cea mai mare problemă cu care se confruntă Republica Moldova și reprezintă un impediment major în transformarea durabilă, dezvoltarea economică și consolidarea statului de drept. Combaterea corupției la nivel înalt, depolitizarea instituțiilor de drept, eficiența unei justiției independente sunt printre cele mai importante preocupări ale societății civile și a partenerilor de dezvoltare.
2. Sectorul justiției și sistemul anticorupției din Republica Moldova se află la moment într-un proces continuu de reformă, însă se confruntă cu un nivel scăzut de încredere din partea cetățenilor. Principalele documente de politici naționale de referință în aceste sectoare sunt Strategia de Reformă a Sectorului Justiției (2011-2016), care conține o serie de acțiuni conexe domeniul anticorupție și propriu-zis Strategia Națională Anticorupție (2011-2015), prelungită pentru anul 2016. Până la sfârșitul anului curent, autoritățile RM urmează să prezintă o evaluare cuprinzătoare a rezultatelor de implementare a celor două strategii.
3. Cu privire la SRSJ, conform datelor intermediare oferite de Ministerul justiției, aproximativ 82% din acțiunile sunt raportate ca și realizate. Totodată, este de remarcat că această evaluare nu se referă și la impactul acțiunilor îndeplinite. Având în vedere necesitatea imperativă de asigurare a aplicării în practică a unui număr important de acțiuni din SRSJ, dar și luând în considerație restanțele rămase, este recomandată

¹ Prezentul document este elaborat în cadrul proiectului „Consolidarea Societății Civile în Lupta cu Corupția din Republica Moldova”, implementat de IPRE și IEP Berlin cu susținerea Oficiului Federal pentru Afaceri Externe al Germaniei. Opiniile reflectate de autori nu reprezintă în mod neapărat opinia oficială a Oficiului Federal pentru Afaceri Externe al Germaniei.

prelungirea termenului de implementare a SRSJ pentru a asigura calitatea implementării, alături de elaborarea unui mecanism detaliat de evaluare a implementării efective a acțiunilor deja adoptate în cadrul reformei. Totodată, în ceea ce ține de SNA, la moment Centrul Național Anticorupție (CNA) este în proces de elaborare a viitoarei strategii pentru anii 2017-2019.

4. Acordul de Asociere RM-UE în Titlurile II și III, stabilește o serie de angajamente pentru Republica Moldova în sectoarele menționate. În context, evaluând progresul în realizarea Planului Național de Acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere (2015-2016), dar și Foaia de parcurs privind agenda de reforme prioritare constatăm că pînă în prezent s-au întreprins mai multe acțiuni cu caracter legislativ care vizează reforma sectorului de justiție (i.e. reorganizarea instanțelor de judecată și optimizarea numărului de judecători) și sistemul anticorupție (promovarea pachetului de legi cu privire la integritate², reforma organelor procuraturii prin adoptarea legii cu privire la procuratură și a legii cu privire la procuraturile specializate, au fost promovate modificări la legea privind verificarea integrității profesionale și este în proces de adoptare o nouă lege a integrității, care vine să înlocuiască prezenta lege cu privire la prevenirea și combaterea corupției).
5. Chiar dacă există unele evoluții salutare în reforma sectorului justiției și a sistemului anticorupție, totuși aplicarea în practică a acestora rămâne a fi o provocare pentru autoritățile din Republica Moldova. Încrederea cetățenilor în justiție și în instituțiile de drept este una redusă. În acest sens, schimbarea paradigmei în percepția cetățenilor cu privire la eficiența reformei justiției și luptei cu corupția trebuie să reprezinte principala preocupare a autorităților.
6. Totodată, analizând ultimele evoluții în sectorul justiției și luptei contra corupției, cele mai mari îngrijorări pentru societatea civilă și partenerii de dezvoltare se referă la lipsa transparenței în examinarea de către instanțele judecătorești a cazurilor de corupție, care vizează fraudele din sectorul bancar, acestea fiind de interes public sporit. În acest context, reamintim despre modul dezaprobat de numire a noului Procurorului General, procedeu care s-a desfășurat în grabă și netransparent, ceea ce și mai mult afectează încrederea în instituția Procuraturii Generale³.
7. Într-un stat de drept, societatea civilă și mass-media joacă un rol deosebit în transparentizarea proceselor publice, responsabilizarea instituțiilor publice și scoaterea în evidență a problemelor de integritate a agenților publici. În Republica Moldova, există o monitorizare permanentă din partea societății civile a procesului de reformă a sectorului justiției și anticorupției. Această monitorizare este atât una instituționalizată prin intermediul Alianței Anticorupție, dar și prin alte forme de manifestare precum participarea la procesul de elaborare a politicilor publice, prin formularea pozițiilor comune prin intermediul apelurilor publice atunci când sunt depistate devieri sau abuzuri din partea autorităților.

² Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (ANI), Legea privind declararea averii și a intereselor personale, precum și Legea privind modificarea cadrului conexe legilor menționate

³ Declarația privind dezaprobarea modului de numire a Procurorului General, 8.12.2016: <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/12/2016-12-09-Declaratie-numire-Procurorul-General-fin.pdf>

8. Problema însă rezidă în faptul că mai sunt identificate probleme în procesul de realizare a transparenței decizionale pe marginea propunerilor de politici și proiecte de lege. Deseori se întâmplă că exercițiul de consultare publică este unul formal, sau lipsește în general, nefiind luate în considerație recomandările societății civile, iar atunci când sunt totuși acceptate și promovate acestea sunt denaturate în procesul de adoptare finală a actelor respective. Pe de altă, parte există și exemple pozitive atunci când apelurile societății civile sunt de asemenea multiplicare prin declarațiile și pozițiile partenerilor de dezvoltare. Cu toate acestea, majoritatea apelurilor publice ale societății civile rămân fără reacții sau cu reacții formale.
9. În același timp, trebuie să scoatem în evidență și importanța mass-media în contextul prevenirii și combaterii corupției. Principalul instrument care are potențial de a produce un impact în acest sens este investigația jurnalistică, care scoate în evidență probleme de integritate a agenților publici. Însă problema principală a jurnalismului de investigație în Moldova este colaborarea facultativă din partea unor autorități competente, care deseori nu oferă informațiile de interes public, ignoră sau reacționează întârziat la articolele de investigație care vizează probleme de integritate la funcționari publici sau demnitate publică.
10. Mediul de afaceri se confruntă cu un grad sporit de birocratizare a activităților, inclusiv prin aplicarea excesivă a instrumentelor de control și revizie, ceea ce alimentează fenomenul corupției în acest sector. Deși cadrul legislativ a fost completat cu o lege specială care reglementează controlul din partea autorităților publice, în esență aceste norme continuă să ofere oportunități pentru abuzuri din partea organelor de control. Această stare de lucruri dezavantajează în special întreprinderile mici și mijlocii, care nu dispun de resurse umane necesare care să poată răspunde verificărilor multiple din partea autorităților cu atribuții de control. De asemenea, mediul de afaceri se confruntă cu lipsă de claritate în procesul de eliberare a autorizațiilor de către autoritățile publice locale, ineficiența serviciilor publice, precum și predispunerea față de acte de corupție. Corupția de asemenea este un impediment major în dezvoltarea afacerilor și valorificarea oportunităților de export în special pe piața UE prin intermediul DCFTA prevăzut de Acordul de Asociere. O altă problemă conexasă corupției este lipsa de transparență a beneficiarilor efectivi, ceea ce limitează semnificativ garanțiile de stabilitate a relațiilor de afaceri între parteneri și permite abuzuri, inclusiv prin preluări a întreprinderilor prin datorii fictive.
11. Importanța sectorului educației în contextul prevenirii și combaterii corupției este greu de subestimat: pe de o parte, de educație depinde durabilitatea eforturilor anti-corupție, pe de alta – însăși sistemul educațional este un focar de corupție. Deși în acest sector se atestă o serie de evoluții în ultima vreme: examenul de bacalaureat, schimbarea principiului de finanțare a instituțiilor, noul Cod al educației. Totuși persistă o serie de probleme endemice care fac din sistemul educațional o zonă a corupției și anume: (1) salariile și restul beneficiilor pentru corpul profesoral sunt foarte mici fapt care nu poate stimula profesionismul; (2) dezvoltarea asociațiilor părintești ca sistem de ajutor pentru cel educațional nu a mers paralel cu creșterea transparenței instituțiilor sau cu introducerea unor metode avansate de management comun; (3) Instituțiile educaționale devin axate pe profit în lupta lor de a supraviețui neglijând funcția lor de bază - calitatea

procesului educațional și personalul adecvat; (4) există Instituția ANACIP⁴ care are scopul de a asigura calitatea învățământului superior, însă nu dispune de o finanțare suficientă să își îndeplinească misiunea; (5) este subminat rolul pe care elevul-studentul îl poartă în procesul de luare a deciziilor în cadrul instituțiilor de învățământ; (6) nu există o transparență a utilizării fondurilor bugetare.

AVÂND ÎN VEDERE raționamentul enunțat mai sus;

PORNIND de la înțelegerea că rolul societății civile în influențarea proceselor de luptă cu corupția este unul determinant;

CONȘTIENȚIZÂND necesitatea unui efort consolidat din partea societății civile și altor actori neguvernamentali în formularea și promovarea unor acțiuni prioritare în domeniul anticorupției;

AVÂND ÎN VEDERE că pînă la sfârșitul anului 2016, Parlamentul Republicii Moldova urmează să adopte noua Strategie Națională Anticorupție;

FACEM APEL la autoritățile publice naționale competente și la partenerii internaționali de dezvoltare să susțină realizarea următoarelor acțiuni cheie cu caracter legislativ și administrativ, prevăzute de cele 6 Priorități Strategice în domeniul Anticorupției elaborate, susținute și promovate de către organizațiile societății civile semnatare și anume:

Prioritatea 1: Combaterea corupției la nivel înalt

1. Asigurarea independenței și activității eficiente a Procuraturii Anticorupție în combaterea corupției de nivel înalt, în special prin adoptarea unui buget adecvat de funcționare, precum și participarea societății civile la monitorizarea implementării acestuia. Revizuirea în consultare cu societatea civilă a mecanismului de numire și promovare a procurorilor anticorupție, care trebuie să fie bazat pe merit și transparență.
2. Modificarea Codului de Procedură Penală în vederea excluderii din competența Procuraturii Anticorupție a cauzelor de corupție mica, precum și a cauzelor care nu au vreo legătură cu exercitarea puterii publice.
3. Elaborarea și aprobarea Regulamentului privind mecanismul de evaluare a volumului de lucru și de evaluare a performanțelor procurorilor.
4. Revizuirea organigramei și statelor de personal în sistemul organelor Procuraturii în baza noului mecanism de evaluare a volumului de lucru și al performanțelor procurorilor.
5. Încheierea unui Acord între Consiliul Superior al Procurorilor și reprezentanții societății civile privind modul transparent de luare a deciziilor de către Consiliul Superior la Procurorilor și participarea reprezentanților societății civile (cu drept de vot consultativ) în procesul de luare a deciziilor de Consiliu.
6. Implementarea fără întârziere a pachetului de legi cu privire la integritate prin:
 - a. Evaluarea ex-ante a prevederilor pachetului de legi în domeniul integrității și prezentarea propunerilor de completare și modificare necesare (ex. art.13 L. 132, art. 2 L. 133);

⁴ Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional, www.anacip.md

- b. Constituirea fără întârziere a Consiliului de Integritate al ANI asigurând reprezentarea deplină a societății civile.
- c. Asigurarea finanțării adecvate a ANI, alocând pentru anul 2017 resursele financiare necesare pentru activitatea eficientă a instituției reformate (Notă: bugetul prevăzut pentru ANI pentru 2017 e mai mic decât cel pentru CNI în 2016)
- d. Asigurarea interoperabilității sistemului E-integritate cu registrele de stat și private.

Prioritatea 2: Acțiuni anticorupție în sectorul justiției

- 1. Revizuirea mecanismului de numire și promovare a judecătorilor astfel ca acesta să fie unul bazat pe merit și în cadrul unui proces transparent
- 2. Evaluarea volumului de lucru și performanțelor al judecătorilor și ajustarea corespunzătoare a numărului de judecători în instanțele judecătorești
- 3. Elaborarea în colaborare cu societătatea civilă a modificărilor la Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii în partea ce ține de procesul transparent de luare a deciziilor de către Consiliul Superior al Magistraturii și privind promovarea și cariera judecătorilor.
- 4. Elaborarea în colaborare cu societatea civilă a modificărilor la Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești emise în ședințe închise, inclusiv pe categorii: hotărâri privind condamnarea actorilor din justiție; hotărâri privind condamnarea actorilor economici, etc.
- 5. Asigurarea caracterului public al ședințelor de judecată. Modificarea art. 23 al Codului de Procedură Civilă pentru a asigura un proces echitabil de stabilire a caracterului public sau închis al ședințelor de judecată, inclusiv prin oferirea părților a dreptului de a solicita prin demers stabilirea caracterului închis al ședințelor și stabilirea obligației de încheiere motivată pentru judecători în luarea deciziei.

Prioritatea 3: Combaterea controlului politic (corupției politice)

- 1. Modificarea legii privind partidele politice prin revizuirea condițiile de finanțare a partidelor politice de la bugetul de stat prin:
 - a. introducerea unui nou criteriu i.e. inclusiv în baza rezultatelor alegerilor prezidențiale, alături de alegerile parlamentare și alegerile generale locale;
 - b. stabilirea procentului de finanțare în raport cu reușitele partidelor politice în colectarea cotizațiilor de membru;
 - c. micșorarea cuantumului donațiilor de persoane fizice către partide politice de la 200 salarii medii lunare pe economie la 4 salarii minime pe economie și a persoanelor juridice de la 400 salarii medii lunare pe economie la 40,
 - d. restricționarea dreptului de donare din partea persoanelor juridice și a fondatorilor acestora care au primit contracte de achiziții publice.
- 2. Introducerea cazierelor de integritate politică al deputaților în domeniul traseismului politic.
- 3. Depolitizarea instituțiilor publice prin adoptarea unui mecanism unic/armonizat de selecție și numire a conducătorilor instituțiilor de interes public deosebit, luând la baza Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 21.12.2010 (după exemplul selecției și numirii Guvernatorului BNM).
- 4. Elaborarea și promovarea modificărilor la cadrul legal special privind activitatea instituțiilor de interes public deosebit pentru a introduce cerințe de ne-afiliere politică a conducătorilor instituțiilor respective.
- 5. Completarea Codului Electoral și a legii privind partidele politice cu reglementări privind Auditul extern obligatoriu periodic al activelor financiare și de altă natură disponibile

partidelor politice (în perioada campaniilor electorale și în afara lor). Instituirea unui consiliul de observare al societății civile în vederea realizării procesului de auditare a partidelor politice.

6. Completarea Codului Electoral și legii privind partidele politice pentru a introduce sancțiuni pentru neprezentarea rapoartelor financiare și a rapoartelor de audit extern, precum și pentru utilizarea surselor de finanțare interzise, inclusiv din jurisdicții off-shore
7. Modificarea legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (ANI) și a legii privind partidele politice în vederea asigurării controlului de integritate a persoanelor cu funcții de conducere în cadrul partidelor politice în conformitate în condițiile legii privind declararea averii și a intereselor personale;
8. Introducerea prevederilor art. 87 alin. a) din Regulamentului Comisiei Electorale Centrale privind finanțarea activității partidelor politice în Legea cu privire la partidele politice, astfel încât începând cu anul 2018 CEC să aibă dreptul să suspende virarea subvențiilor de stat în caz de neachitare de către mai mult de jumătate din membrii partidului politic a cotizațiilor de membru în mărimea stabilită, în baza informației anuale.

Prioritatea 4: Asigurarea Transparenței

1. Modificarea prevederilor legale din Codul Audiovizualului (noului Cod) în vederea dezvăluirii datelor privind structura de control și beneficiarii finali ai instituțiilor mass-media, precum și surselor lor de finanțare (de-offshorizarea mass-mediei).
2. Demonopolizarea pieței serviciilor de publicitate în special prin:
 - e. Modificarea Codului Audiovizualului cu privire la aprobarea modalității de selectare a companiei de măsurare a audienței și a criteriilor de evaluare a audienței în audiovizual pentru a oferi un mediu competitiv egal;
 - f. Modificarea și completarea Legii nr. 1227–XIII din 27.06.1997 cu privire la publicitate, pentru a introduce reglementări privind condițiile de contractare a serviciilor de publicitate, cerințele față de agenții de publicitate, sursele de finanțare pentru serviciile de publicitate contractate de la radio-difuzori și
 - g. Solicitarea unei cercetări oficiale din partea Consiliului Concurenței privind structura pieței serviciilor de publicitate oferite de instituțiile mass-media din Moldova.
3. Modificarea și completarea legii privind accesul la informație și legii privind protecția datelor cu caracter personal, precum și legii privind achizițiile publice pentru a asigura accesul la date cu caracter public, fără costuri suplimentare și a permite investigații jurnalistice și transparență pe actele cu caracter public.
4. Revizuirea cadrului legislativ actual privind obligația de autosesizare a instituțiilor de drept și a autorităților publice competente la investigațiile jurnalistice.
5. Completarea Regulamentelor instituțiilor publice privind aplicarea legii privind accesului la informație cu prevederi clare privind semnificația datelor cu caracter personal (categorioia datelor care nu cad sub incidența legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal).
6. Transparența în procesul de valorificare a asistenței externe.

Prioritatea 5: Combaterea corupției în sectorul privat

1. De-offshorizarea mediului public și privat din Republica Moldova, inclusiv a sistemului de achiziții publice. Implementarea sistemului de e-achiziții.
2. Reducerea numărului organelor abilitate cu funcții de control și celor abilitate de a elibera mandate de control;
3. Crearea ghiseelor unice pentru persoanele fizice și agenți economici atât la nivel central cât și la nivel local;
4. Reducerea numărului de licențe, autorizații, certificate și introducerea mecanismului de declarație pe propria răspundere;
5. Ajustarea marimii amenzilor în raport cu gravitatea încălcarilor.

Prioritatea 6: Combaterea corupției în educație

1. Revizuirea regulilor de acreditare și transparența procesului de acreditare al instituțiilor de învățământ (Implementarea Declarației de la Poznan)
2. Clarificarea rolului și statutului asociațiilor de părinți în procesul de colectare și administrare a fondurilor extrabugetare ale instituțiilor de învățământ, excluderea conflictelor de interese
3. Elaborarea și implementarea unui sistem complex de evaluare a performanțelor (rating) al instituțiilor de învățământ, având la bază criteriile calitative, care estimează impactul studiilor
4. Monitorizarea activității cadrelor didactice ce au comis acte de corupție asupra viitoarei cariere a absolventului (introducerea și implementarea cazierului de integritate în sistemul învățământului)
5. Promovarea obiectelor de studii în domeniul anticorupției în sistemul educațional preuniversitar și universitar (introducerea curriculei anticorupție)

Propunerile detaliate de acțiuni legislative și administrative în domeniul anticorupției sunt anexate la prezentul Apel Public care a fost definitivat în cadrul Conferinței Anticorupție „Priorități Strategice ale Societății Civile în domeniul Anticorupției” cu susținerea Organizațiilor Societății Civile semnate:

1. *Alianța Anticorupție*
2. *Asociația pentru Democrație Participativă - ADEPT*
3. *Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă - AGER*
4. *Asociația Promo-Lex*
5. *Agentia pentru Dezvoltare Regionala (ADR) „Habitat”*
6. *Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului - CReDO*
7. *CNA Studențesc*
8. *Centrul Pro-Marshal*
9. *Centrul de Resurse Juridice din Moldova - CRJM*
10. *Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale - IDIS – Viitorul*
11. *Institutul pentru Politici și Reforme Europene - IPRE*
12. *Fundația Est Europeană*
13. *Fundația Soros – Moldova*
14. *Uniunea Organizațiilor Invalizilor - UOI*
15. ... (*Lista este deschisă*)

Chișinău, 13 decembrie 2016

Priorități Strategice ale Societății Civile în domeniul Anticorupției

Prioritate 1: Combaterea corupției la nivel înalt:

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
1.1.	Asigurarea independenței reale a Procurorii anticorupție (specializate)	1.1.1. Asigurarea finanțării adecvate a procuraturilor specializate prin elaborarea unui buget adecvat	1.1.1. Implicarea societății civile în ședințele de lucru ale Procuraturii Anticorupție și a Procuraturii Generale în procesul de formare și definitivare a bugetului procuraturii, precum și participarea la monitorizarea implementării acestuia. Prezentarea și dezbaterile proiectului bugetului în cadrul audierilor publice organizate de Consiliul Superior al Procurorilor și comisia Parlamentară de profil.
		1.1.2. Organizarea instruirilor pentru procurorii anticorupție (Twinning, INJ,)	1.1.2. Implicarea societății civile în procesul de definitivare/revizuire a materialelor de instruire oferite de INJ.
		1.1.3. Organizarea concursuri transparente și numirea conducerii procuraturii anticorupție (Adjuncților) asupra cărora nu planează suspiciuni de corupție (22 aprilie 2013, CCRM) – CSP	1.1.3. Participarea reprezentanților societății civile la procedura de selecție a conducerii procuraturii anticorupție, inclusiv la discutarea și elaborarea regulamentelor de desfășurare a concursurilor publice.
1.2.	Excluderea din competența Procuraturii Anticorupție a cauzelor de mică corupție	1.2.1. Excluderea din competența Procuraturii Anticorupție a cauzelor de mică corupție (conducerea urmăririi penale în cauzele exercitate de CNA) și instituirea unui sistem fezabil de investigare a cauzelor de mică	1.2.1.1. Excluderea corupției mici și a cauzelor care nu au vreo legătură cu exercitarea puterii publice din competența Procuraturii anticorupție. Elaborarea proiectului de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul de Procedură Penală, Codul Penal, Legea privind centrul național anticorupție) cu participarea societății civile și a reprezentanților organelor de drept, a procuraturilor

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		corupție – Modificarea codului de procedură penală și eventual a legii privind CNA	<p>specializate. Proiectul de lege va modifica articolele 269, 270¹, 270² din Codul de Procedură Penală, articolul 4 din Legea privind Centrul Național Anticorupție.</p> <p>1.1.2.2. Dezbaterea publică a proiectului de lege cu participarea societății civile și a reprezentanților organelor de drept, promovarea proiectului de lege în Parlament prin intermediul audierilor publice organizate de Comisiile Parlamentare.</p>
1.3.	Evaluarea volumului de lucru al procurorilor și stabilirea criteriilor privind asigurarea unui volum de muncă comparabil pentru toți procurorii și statele de personal a procuraturilor, inclusiv specializate	<p>1.3.1. Revizuirea mecanismului de evaluare a volumului de lucru pentru procurori, în vederea stabilirii necesităților de personal, care urmează să fie aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor (aprobarea unui Regulament)</p> <p>1.3.2. Revizuirea Organigramelor și statelor de personal a Procuraturii specializate (inclusiv Procuraturii Anticorupție) și a Organigramei Procuraturii Generale în spiritul noii legi cu privire la procuratura și a legilor cu privire la procuraturile specializate.</p>	<p>1.3.1.1. Participarea reprezentanților societății civile la ședințele de lucru privind elaborarea și aprobarea Regulamentului privind mecanismul de evaluare a volumului de lucru și de evaluare a performanțelor procurorilor.</p> <p>1.3.1.2. Dezbateri publice cu privire la mecanismul de evaluare a volumului de lucru al procurorilor.</p> <p>1.3.2.1. În baza constatărilor privind volumul de lucru al procurorilor, precum și a Regulamentului privind mecanismul de evaluare a volumului de lucru și de evaluare a performanțelor procurorilor, revizuirea cu participarea societății civile a organigramei și statelor de personal al Procuraturii Specializate (Anticorupție și pentru combaterea criminalității organizate), al Procuraturii Generale și al procuraturilor teritoriale.</p> <p>1.3.2.2. Aprobarea cu participarea societății civile a organigramelor și a statelor de personal a Procuraturii Generale, a Procuraturilor Specializate și a procuraturilor teritoriale.</p>

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
1.4.	Transparența activității organelor de autoadministrare a procuraturii	1.4.1. Controlul societății civile asupra activității Consiliul Superior al Procurorilor.	1.4.1. Încheierea unui acord între Consiliul Superior al Procurorilor și reprezentanții societății civile privind modul transparent de luare a deciziilor de către Consiliul Superior la Procurorilor și participarea reprezentanților societății civile (cu drept de vot consultativ) în procesul de luare a deciziilor de Consiliu.
		1.4.2. Asigurarea unui proces transparent și participativ de selecție a reprezentantului societății civile în Consiliul Superior al Procurorilor (după consumarea mandatului actualului CSP)	1.4.2.1. Conlucrarea dintre reprezentanții societății civile și a Președinției, Parlamentului și Academiei de Știință privind elaborarea Regulamentului privind modul de organizare a selecției reprezentanților societății civile din partea instituțiilor nominalizate prin concurs deschis, transparent și în bază de merit a membrilor Consiliului Superior al Procurorilor din partea societății civile (mandatele membrilor CSP din partea mediului academic expiră la 31 decembrie 2017 pentru 2 membri și la 01.06.2018 pentru al treilea membru) 1.4.2.2. Participarea reprezentanților societății civile la concursurile publice, transparente și în bază de merit pentru trei poziții de membru al Consiliului Superior al Procurorilor.
1.5.	Implementarea pachetului de legi cu privire la integritate	1.5.1. Controlul efectiv asupra modului de aplicare a pachetului de legi în domeniul integrității	1.5.1.1. Monitorizarea de către reprezentanții societății civile a modului de implementare a Legii nr. 133 privind declararea averii și intereselor personale, Legii nr. 132 cu privire la autoritatea Națională de Integritate, a Legii nr. 134 privind modificarea și completarea unor acte legislative, Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale (în redacția Legii nr. 102 din 21.07.2016) (evaluarea ex-post)

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
			1.5.1.2. Evaluarea ex-ante a prevederilor pachetului de legi în domeniul integrității și prezentarea propunerilor de completare și modificare necesare (de ex. Art. 2 din Legea nr. 133 din 17.06.2016 Noțiuni generale – interesul personal nu include și interesul membrilor de familie, art. 13 alin. (5) din Legea nr. 132 din 17.06.2016 – reglementarea defectuoasă a modului de numire a Președintelui și vicepreședintelui ANI.
		1.5.2. Asigurarea finanțării adecvate a ANI	1.5.2.1. Participarea reprezentanților societății civile la procesul de elaborare și definitivare a bugetului ANI 1.5.2.2. Alocarea pentru anul 2017 resursele financiare necesare pentru activitatea eficientă a instituției reformate (Notă: bugetul prevăzut pentru ANI pentru 2017 e mai mic decât cel pentru CNI în 2016)
		1.5.3. Alegerea conducerii ANI în mod transparent și în bază de merit (de către CNI) sub controlul societății civile	1.5.3.1. Încheierea procesului de formare al Consiliului de Integritate prin selectarea și numirea reprezentanților societății civile 1.5.3.2. Participarea reprezentanților societății civile și a reprezentanților misiunilor internaționale în procesul de interviuare și selecție a candidaților pentru funcția de Președinte și Vicepreședinte al ANI
		1.5.4. Asigurarea funcționării eficiente a sistemului E-integritate	1.5.4. Asigurarea interoperabilității sistemului E-integritate cu registrele de stat și private.
1.6.	Reforma constituțională privind activitatea Consiliului Superior al Procurorilor	1.6.1. Dezbateri publice privind inițiativa de modificare a Constituția Republicii Moldova cu privire la statutul CSP	1.6.1. Organizarea de societatea civilă a dezbaterilor publice privind modificările constituționale propuse pentru domeniul judecătorilor și procurorilor. Participarea societății civile la examinarea în ședințele Comisiei Juridice, Numiri și Imunități a Parlamentului a proiectului de lege de modificare a Constituției.

Prioritatea 2. Acțiuni anticorupție în sectorul justiției:

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
2.1.	Numirea judecătorilor în bază unor criterii obiective de merit și integritate	2.1.1. Dezbateri publice privind inițiativa de modificare a Constituția Republicii Moldova cu privire la condițiile numire a judecătorilor (art. 116, 121, 121', 122 din Constituția Republicii Moldova)	2.1.1. Organizarea de societatea civilă a dezbaterilor publice privind modificările constituționale propuse pentru domeniul judecătorilor și procurorilor. Participarea societății civile la examinarea în ședințele Comisiei Juridice, Numiri și Imunități a Parlamentului a proiectului de lege de modificare a Constituției.
		2.1.2. Clarificarea criteriilor de numire a judecătorilor în baza unui proces participativ de elaborare cu participarea societății civile	2.1.2. Participarea societății civile la definitivarea criteriilor obiective, în bază de merit și a unei proceduri transparente de numire și promovare a judecătorilor.
		2.1.3. Revizuirea criteriilor și a procedurii de numire și promovare a judecătorilor pentru a asigura un proces transparent și bazat pe merit, prin modificarea legii CSM și modificarea Regulamentului privind selecția și promovarea judecătorilor	2.1.3. Participarea societății civile la elaborarea proiectului de lege de modificare a Legii privind consiliul superior al magistraturii și al proiectului de Regulament al CSM privind modul de numire și promovare a judecătorilor
2.2.	Evaluarea volumului de lucru al judecătorilor și stabilirea criteriilor privind componența și structura instanțelor de judecată	2.2.1. Completarea Legii privind organizarea judecătorească pentru a asigura un mecanism de evaluare a volumului de lucru al judecătorilor, care va fi utilizat pentru a forma statele de personal pentru instanțele judecătorești	2.2.1. Participarea societății civile la elaborarea Regulamentului CSM privind modul de evaluare a volumului de lucru al judecătorilor.
		2.2.2. Completarea mecanismului de evaluare a volumului de lucru pentru judecători, care urmează	2.2.2.1. Aprobarea de CSM în baza recomandărilor societății civile a noului mecanism de evaluare a volumului de lucru al judecătorilor.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		să fie aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii	2.2.2.2. Participarea societății civile la procesul de revizuire a componenței și structurii instanțelor de judecată în contextul aplicării noului mecanism de evaluare a volumului de lucru al judecătorilor.
2.3.	Transparența activității Consiliului Superior al Magistraturii	2.3.1. Controlul societății civile asupra modului de luare a deciziilor în cadrul Consiliului Superior la Magistraturii	2.3.1. Participarea societății civile la procesul de luare a deciziilor în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, inclusiv pe marginea deciziilor de numire și de promovare în funcție a candidaților la funcția de judecător.
		2.3.2. Monitorizarea acțiunilor ulterioare a CSM, procuraturii, a Autorității Naționale de Integritate în cazul unor suspiciuni de lipsă de integritate a candidaților la funcția de judecător promovați de CSM	2.3.2. Prezentarea concluziilor societății civile pe marginea deciziilor ulterioare luate de Consiliul Superior al Magistraturii și acțiunile Autorității Naționale de Integritate privind candidații suspecți de lipsă de integritate.
		2.3.3. Modificarea legii cu privire la CSM prin excluderea deliberării la adoptarea hotărârilor (acum CSM adopta hotărârile în camera).	2.3.3. Elaborarea în colaborare cu societătatea civilă a modificărilor la Legea privind consiliul superior al magistraturii în partea ce ține de procesul transparent de luare a deciziilor de către Consiliul Superior al Magistraturii și privind promovarea și cariera judecătorilor.
2.4.	Asigurarea unei practici judiciare uniforme, inclusiv cu privire la aplicarea principiului publicității în procesul de judecată	2.4.1. Modificarea Regulamentului CSM pentru a asigura publicarea Hotărârilor judecătorești în ședințe închise	2.4.1. Elaborarea și dezbaterea publică a propunerilor de modificare a Regulamentului CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești.
		2.4.2. Elaborarea și promovarea de către CSJ a unor linii directorii cu privire la asigurarea transparenței în procesul de judecată în special asupra cauzelor de interes public sport.	2.4.2. Elaborarea și dezbaterea publică în cooperare cu CSJ pe liniile directorii privind asigurarea transparenței procesului de judecată, în special pe cauze cu interes public sport.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		2.4.3. Revizuirea modificărilor operate la articolul 23 alin. (3) din Codul de procedură civilă operate în vara anului 2016 privind caracterul public al ședințelor judiciare.	2.4.3. Promovarea modificărilor la Codul de Procedură Civilă, articolul 23, pentru a asigura un proces echitabil de stabilire a caracterului public sau închis al ședințelor de judecată, inclusiv prin oferirea părților a dreptului de a solicita prin demers stabilirea caracterului închis al ședințelor și stabilirea obligației de încheiere motivată pentru judecători în luarea deciziei.

Prioritatea 3: Combaterea controlului politic:

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiuni de implementare propuse
3.1.	Revizuirea criteriilor și mecanismului de finanțare al partidelor politice	<p>3.1.1. Modificarea și completarea Legii privind partidele politice pentru a revizui condițiile de finanțare a partidelor politice de la bugetul de stat prin stabilire a cel puțin a 3 criterii, rezultate electorale, inclusiv prezidențiale, proporționalitatea cu cotizațiile și a treia cu capacitatea de a aduna donații din partea persoanelor fizice și juridice, inclusiv reducerea plafonului de contribuții la 4 salarii minime.</p> <p>3.1.2. Stabilirea auditului extern periodic al activelor utilizate de partidele politice în activitatea lor, inclusiv în timpul campaniilor electorale</p>	<p>3.1.1.1. Elaborarea și adoptarea modificărilor și completărilor la Legea privind partidele politice prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) introducerea unui nou criteriu de stabilire a finanțării din partea bugetului de stat în baza rezultatelor alegerilor prezidențiale, alături de alegerile parlamentare și alegerile generale locale; b) stabilirea procentului de finanțare din partea bugetului de stat în raport cu reușitele partidelor politice în colectarea cotizațiilor de membru; c) modificarea articolului 26 prin micșorarea cuantumului donațiilor de persoane fizice către partide politice de la 200 salarii medii lunare pe economie la 4 salarii minime pe economie și a persoanelor juridice de la 400 salarii medii lunare pe economie la 40, b) restricționarea dreptului de donare din partea persoanelor juridice și a fondatorilor acestora care au primit contracte de achiziții publice. <p>3.1.1.2. Promovarea prin dezbateri publice a modificărilor legislative privind condițiile suplimentare ce țin de finanțare propuse.</p> <p>3.1.2.1. Completarea Codului Electoral, Legii privind partidele politice și a Codului Contravențional în vederea stabilirii sancțiunilor față de partidele politice pentru neprezentarea rapoartelor financiare, neprezentarea rapoartelor de audit extern și pentru utilizarea surselor de finanțare interzise, inclusiv din jurisdicții off-shore (pentru a camufla sursa resurselor financiare și de alta natură) (ex. prin suspendarea activității partidului politic, suspendarea finanțării de la bugetul de stat și prin excluderea din cursa electorală)</p>

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiuni de implementare propuse
			<p>3.1.2.2. Completarea legii privind partidele politice și a Codului Electoral cu prevederi care ar obliga partidele politice să prezinte în timpul campaniilor electorale raportări regulate privind utilizarea resurselor financiare nu doar din contul „fondului electoral”, dar și din contul partidelor politice.</p> <p>3.1.2.3. Dezbateri publice și promovarea proiectului de modificare și completare a Codului Electoral, Legii privind partidele politice în ceea ce ține de auditul extern periodic al activelor utilizate, obligații privind înregistrarea creanțelor în baza contractelor încheiate și sancționarea partidelor politice pentru nerespectarea cerințelor ce țin de finanțarea și susținerea activității partidelor politice.</p>
3.2.	Depolitizarea instituțiilor publice	<p>3.2.1. Numirea membrilor și conducătorilor instituțiilor de interes public deosebit în rezultatul unui concurs public organizat în transparent și în bază de merit (Hotărârea CCRM nr. 29 din 21 Decembrie 2010)</p> <p>3.2.2. Revizuirea cadrului juridic în partea ce ține de incompatibilitățile persoanelor cu funcții de demnitate publică cu activitatea în partidele politice</p>	<p>3.2.1.1. Identificarea de către reprezentanții societății civile a instituțiilor de interes public deosebit, luând la bază Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 21.12.2010</p> <p>3.2.1.2. Elaborarea în comun cu reprezentanții autorităților publice competente să numească conducători ai instituțiilor publice de interes deosebit lista de cerințe minime pentru a fi aplicate în procesul de selecție și numire a acestor conducători. Se va lua la bază și practica propusă în partea ce ține de numirea Procurorului General, al Președintelui și Vicepreședintelui Autorității Naționale de Integritate etc.</p> <p>3.2.2.1. Elaborarea și promovarea modificărilor a Legii privind partidele politice și Legilor speciale privind activitatea instituțiilor de interes public deosebit pentru a introduce cerințe de ne-afiliere politică a conducătorilor instituțiilor respective.</p> <p>3.2.2.2. Promovarea modificărilor la actele legislative prin audieri publice și dezbateri în Parlament</p>

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiuni de implementare propuse
		3.2.3. Revizuirea cadrului legal pentru a asigura controlul integrității în cadrul partidelor politice a persoanelor cu funcții de răspundere, inclusiv prin publicarea rapoartelor de avere și interese.	3.2.3. Modificarea și completarea legii privind partidele politice, Codul Electoral, legea nr. 132 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în partea ce ține de modul de raportare de către persoanele cu funcții de răspundere a averilor și intereselor pe care le dețin în baza cerințelor Legii nr. 133 privind declararea averii și intereselor personale.
3.3.	Asigurarea democrației interne în cadrul partidelor politice	3.3.1. Revizuirea legii privind partidele politice prin impunerea cerințelor minime înaintate față de partidele politice, inclusiv competențele organelor, procesele de luare a deciziilor, controlul asupra legalității deciziilor luate și transparența activității partidelor	3.3.1. Elaborarea și dezbateri publice privind modificarea și completarea Legii privind partidele politice în partea ce ține de structurile minime cu funcții clare atribuite acestora în cadrul partidului politic, cerințele minime privind modul de luare a deciziilor (inclusiv modul de numire și alegere a persoanelor cu funcții de conducere), cerințele minime privind transparența deciziilor luate și controlul legalității acestor decizii în cadrul partidelor politice și de către CEC/Ministerul Justiției. Ajustarea după caz a prevederilor Codului Electoral în partea ce ține de competențele Comisiei Electorale Centrale.

Prioritatea 4: Asigurarea Transparenței

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
4.1.	Transparența finanțării mass-media	4.1.1. Modificarea și completarea Codului Audiovizualului în partea ce ține de sursele de finanțare admise pentru instituțiile mass-media din Moldova	4.1.1. Elaborarea de reprezentanții societății civile a modificărilor și completărilor la Codul Audiovizualului (noul Cod) în special capitolul VIII (radio-difuzori privați), pentru reglementarea: a) surselor de finanțare admise pentru radio-difuzorii privați, precum și b) cerințele de raportare avansate pentru radio-difuzori, inclusiv beneficiarii efectivi și structura de control.
		4.1.2. Modificarea și completarea Codului Audiovizualului în partea ce țin de modul de raportare a acționarilor și structurii beneficiarilor efectivi ai instituțiilor mass-media	4.1.2. Elaborarea de reprezentanții societății civile a modificărilor și completărilor la Codul Audiovizualului (noul proiect al Cod), pentru reglementarea: a) înregistrării radio-difuzorilor și operarea ulterioară a oricăror modificări la structura de acționari/beneficiari/pachete de control în baza unor date avansate care prezintă structura de control și beneficiarii efectivi (finali); b) tipurilor de contracte de prestări servicii, împrumut și alte contracte care oferă drepturi reale cu întreprinderi care sunt originare sau au în structura lor de control întreprinderi din jurisdicții off-shore.
4.2.	Demonopolizarea pieței mass-media și publicitate	4.2.1. Elaborarea criteriilor și modului de utilizare a lor în procesul de stabilire a nivelului de audiență a instituțiilor mass-media	4.2.1. Elaborarea de reprezentanții societății civile în comun cu CCA, reprezentanții radio-difuzorilor și a altor subiecți interesați a criteriilor obiective de evaluare a audienței în audiovizual și a radio-difuzorilor radio-difuzorilor, inclusiv în bază de vizualizări, durată, după ore, zile ale săptămânii, regiuni (audiența la nivel geografic) pentru a oferi un mediu competitiv egal tuturor radio-difuzorilor.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		4.2.2. Promovarea modificărilor și completărilor în Codul Audiovizualului ce țin de mecanismul de evaluare a audienței instituțiilor mass-media.	4.2.2. Promovarea completărilor în Codul Audiovizualului privind modalitatea de selectare a companiei de măsurare a audienței și a criteriilor de evaluare a audienței radio-difuzorilor. Dezbateri publice în Parlament cu privire la modificările propuse.
		4.2.3. Ajustarea cadrului legislativ în domeniul publicității pentru a asigura finanțarea transparentă a instituțiilor mass-media din această sursă de finanțare	4.2.3.1. Modificarea și completarea Legii nr. 1227–XIII din 27.06.1997 cu privire la publicitate, pentru a introduce reglementări privind condițiile de contractare a serviciilor de publicitate, cerințele față de agenții de publicitate, sursele de finanțare pentru serviciile de publicitate contractate de la radio-difuzori. 4.2.3.2. Solicitarea unei cercetări oficiale din partea Consiliului Concurenței privind structura pieței serviciilor de publicitate oferite de instituțiile mass-media din Moldova.
4.3.	Asigurarea accesului efectiv și gratuit la informația cu caracter public de la autorități publice și întreprinderi de stat (Cadastru, Registru)	4.3.1. Modificarea legii privind accesul la informații, a legii privind protecția datelor cu caracter personal, precum și legii privind achizițiile publice	4.3.1.1. Modificarea și completarea legii privind accesul la informații, legii privind protecția datelor cu caracter personal, precum și legii privind achizițiile publice pentru a asigura accesul la date cu caracter public, fără costuri suplimentare și a permite investigații jurnalistice și transparență pe actele cu caracter public. 4.3.1.2. Stabilirea unor termeni de procedură reduși pentru accesul la date cu caracter public, inclusiv în cadrul unui proces de contencios administrativ privind îngrădirea nejustificată la accesul la date publice.
		4.3.2. Asigurarea implementării efective a prevederilor Legii privind accesul la informație,	4.3.2.1. Stabilirea listei de instituții publice care urmează să-și ajusteze actele normative (Regulamente interne) în contextul modificărilor promovate.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		precum și adaptarea prevederilor din cadrul normativ în așa fel ca accesul la informațiile de interes public sa fie neîngrădit.	4.3.2.2. Monitorizarea practicii instituțiilor publice deținători de informație cu caracter public în contextul modificărilor propuse de reprezentanții societății civile.
4.4.	Promovarea și valorificarea jurnalismului de investigație în lupta cu corupția	4.4.1. Asigurarea unui mecanism de reacționare din partea autorităților publice la articolele de investigație care scot în evidență probleme de integritate a funcționarilor publici și de demnitate publică.	4.4.1.1. Revizuirea cadrului legislativ actual privind obligația de autosesizare a autorităților publice cu competențe de sancționare administrativă, urmărire penală și revizuirea condițiilor de informare a publicului privind rezultatele pe cauzele sesizate din oficiu 4.4.1.2. Promovarea modificărilor în cadrul legislativ revizuit, inclusiv în cadrul dezbaterilor publice și audierilor din Parlament.

Prioritatea 5: Combaterea corupției în activitatea mediului de afaceri

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
5.1.	Reglementarea juridică a utilizării jurisdicțiilor off-shore în activitatea economică	5.1.1. Modificarea și completarea cadrului legislativ în domeniul public (achiziții publice, privatizare, parteneriat public-privat, concesiuni) în sensul restricționării participării întreprinderilor care au în structura lor de control întreprinderi ce provin din jurisdicții off-shore	5.1.1.1. Elaborarea și dezbateri publice privind modificarea cadrului legislativ ce ține de contracte cu domeniul public (achiziții publice, privatizare, parteneriat-public privat, concesiuni) în partea ce ține de subiecții cu care autoritățile publice pot încheia astfel de contracte, precum și stabilirea cerințelor avansate de transparență cu privire la fondatori, structura de control, beneficiarii efectivi, inclusiv obligația de a informa cu privire la schimbarea structurii și rezilierea/rezoluțiunea contractelor în caz de schimbare a structurii de control cu implicarea persoanelor ce provin din jurisdicții off-shore
		5.1.1.2. Promovarea modificărilor propuse, participarea la dezbateri publice și audieri publice în Parlament.	
		5.1.2. Modificarea și completarea cadrului legislativ în domeniul privat prin stabilirea unor cerințe avansate de raportare cu privire la structura de control a întreprinderilor înregistrate în Moldova, inclusiv pentru cazurile de preluare a cotelor de participare ulterior înregistrării	5.1.2.1. Revizuirea cadrului legislativ național privind cerințele de înregistrare și prezentare a datelor minime cu privire la fondatori, beneficiari și structura de control a întreprinderilor din Republica Moldova (Codul Civil, Legea privind societățile pe acțiuni, Legea privind societățile cu răspundere limitată, Legea instituțiilor financiare, Legea cu privire la asigurări etc.) pentru a limita accesul pe domeniul privat lucrativ al subiecților ce provin din jurisdicții off-shore.
		5.1.2.2. Promovarea modificărilor propuse de reprezentanții societății civile în cadrul dezbaterilor publice și audierilor publice în Parlament.	
5.2.	Optimizarea mecanismelor de control a întreprinderilor	5.2.1. Revizuirea cadrului legal privind modul de efectuare a verificărilor de către autoritățile publice	5.2.1. Revizuirea Legii nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător pentru a asigura eliminarea verificărilor inopinate și planificate excesive cu sursă de corupție, din competența autorităților publice cu funcții de control.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		5.2.2. Controlul societății civile privind modul de aplicare a legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător	5.2.2. Dezbateri publice privind abuzurile comise de autoritățile publice cu funcții de control în implementarea Legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.
5.3.	Implementarea ghișeelor unice	5.3.1. Revizuirea mecanismelor existente privind asigurarea ghișeelor unice	5.3.1. Revizuirea și prezentarea publică a constatărilor privind modul de implementarea a principiului ghișeului unic de către autoritățile publice centrale și locale pe servicii cheie pentru mediul de afaceri.
		5.3.2. Elaborarea și promovarea mecanismelor de implementare a ghișeelor unice pentru antreprenori	5.3.2.1. Promovarea politicilor ce ar diminua la maxim factorul uman, și reducerea în măsura posibilităților interacțiunea dintre reprezentanții sectorului privat și factorilor de decizie din autoritățile publice.
			5.3.2.2. Promovarea de către reprezentanții societății civile a instrumentelor de re-inginerie a serviciilor publice, în cooperare cu Centrul E-Guvernare și reprezentanții mediului de afaceri (inclusiv asociațiile de business)
5.3.3. Controlul societății civile asupra modului în care cerințele impuse autorităților publice privind asigurarea ghișeelor unice sunt implementate	5.3.3. Monitorizarea modului de implementarea a principiului ghișeului unic de către autoritățile publice centrale și locale pe servicii cheie pentru mediul de afaceri.		
5.4.	Ajustarea nivelului amenziilor din codul contravențional și codul penal pentru a descuraja infracțiunile	5.4.1. Analizarea componentelor de contravenții/infracțiuni și a amenziilor din codul contravențional și codul penal pentru a identifica amenziile care nu corespund gravității încălcărilor realizate de agenții economici și separa componentele de	5.4.1. Prezentarea constatărilor privind gradul de coordonare al unor amenzi disponibile în Codul Contravențional și Codul Penal, precum și a componentelor de contravenții/infracțiuni având un grup vast de posibile acțiuni ilegale comise și prezentarea propunerilor de ajustare a prevederilor actelor nominalizate pentru a asigura coordonarea mărimii și modului de aplicare a sancțiunilor la fapta ilegală pentru care a fost aplicată sancțiunea și detalierea prin componente separate de contravenții/infracțiuni în funcție de nivelul de gravitate.

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
		<p>contravenții/infracțiuni după gravitatea faptei și cuantumul amenzilor aplicate</p>	
		<p>5.4.2. Elaborarea unui proiect de amendare a codului contravențional și codul penal identificând un nivel corespunzător al amenzilor în dependență de gravitatea infracțiunilor precum și separarea contravențiilor/infracțiunilor în dependență de gravitatea acțiunilor, pentru a încuraja activitatea legală și descuraja încălcările, inclusiv oportunități de corupere a agenților constatori și reprezentanților instituțiilor cu funcții de control și sancționare</p>	<p>5.4.2.1. Prezentarea și dezbateră publică a proiectului de modificare a Codului Contravențional și al Codului Penal ce ține de separarea componentelor de contravenții/infracțiuni și, mărimea și modul de aplicare a amenzilor pentru încălcări ce țin de mediul de afaceri</p>

Prioritatea 6: Combaterea corupției în educație

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
6.1.	Transparența bugetară și de activitate a instituțiilor educaționale, inclusiv contribuțiile extrabugetare	1.6.1. Revizuirea regulilor de acreditare și transparența procesului de acreditare al instituțiilor de învățământ	6.1.1.1. Organizarea sesiunilor de dezbateri cu societatea civilă, mediul academic, reprezentanții ANACIP cu scopul de a analiza și modifica regulile și procesul de acreditare a instituțiilor de învățământ
			6.1.1.2. Implementarea Declarației de la Poznan
			6.1.1.3. Gradarea instituțiilor de învățământ la capitolul transparenței și integrității (topul celor mai transparente și netransparente instituții de învățământ)
		1.6.2. Clarificarea rolului și statutului asociațiilor de părinți în procesul de colectare și administrare a fondurilor extrabugetare ale instituțiilor de învățământ, excluderea conflictelor de interese	6.1.2.1. Publicarea periodică a rapoartelor financiare și al activității asociațiilor
			6.1.2.2. Vărsarea contribuțiilor pentru asociațiile părintești și alte donații pe cont bancar, stricta și transparenta lor evidență.
			6.1.2.3. Crearea Consiliilor de supraveghere cu componență mixtă: cadre didactice, administrație, părinți, reprezentanți ONG și stabilirea criteriilor strict determinate, în special de integritate pentru membrii săi
			6.1.2.4. Elaborarea și aplicarea unui ghid privind funcționarea asociațiilor părintești, bune practici manageriale și anticorupționale
			6.1.2.5. Consolidarea rolului reprezentanților elevilor, studenților și părinților în prevenirea și lupta contra corupției sistemice din mediul educational prin participarea lor eficientă și efectivă în organele colegiale, precum și grupurilor de inițiativă
			6.1.2.6. Constituirea asociațiilor părintești la nivel național

#	Propuneri de intervenție	Instrumente de implementare	Acțiunile de implementare propuse
6.2.	Promovarea eficienței și integrității instituțiilor de învățământ	6.2.1. Elaborarea și implementarea unui sistem complex de evaluarea a performanțelor (rating) al instituțiilor de învățământ, având la bază criterii calitative, care estimează impactul studiilor asupra viitoarei cariere a absolventului.	6.2.1.1 Crearea unui grup de lucru format din reprezentanți ai societății civile, mediul academic, studenți, Ministerul Educației, CNA, reprezentant al domeniului privat, care va elabora criteriile de evaluare a instituțiilor de învățământ, precum și întregul proces de implementare a sistemului care va crea un rating al instituțiilor de învățământ
			6.2.1.2. Modificarea sistemului evaluării cunoștințelor orientate spre abilități și aprecieri obiective, precum teste și rezolvarea spețelor și aplicarea cifrării lucrărilor pentru o notare mai obiectivă, în special în sistemul universitar, inclusiv capsarea codului
		6.2.2. Monitorizarea activității cadrelor didactice ce au comis acte de corupție	6.2.2.1. Introducerea și implementarea cazierului de integritate în sistemul învățământului
			6.2.2.2. Implementarea testelor de integritate instituțională 6.2.2.3. Protecția elevilor, studenților, părinților în calitate de denunțatori/avertizori de integritate, martori și încurajarea denunțării actelor de corupție, adoptarea mecanismelor de protecție în acest sens
6.3.	Educația anti-corupție	6.3.1. Promovarea obiectelor de studii în domeniul anticorupției în sistemul educațional preuniversitar și universitar	6.3.1.1. Elaborarea și promovarea Curiculei școlare și universitare în domeniul integrității și anticorupției
			6.3.1.2 Organizarea campaniilor de informarea și sensibilizarea elevilor, profesorilor, părinților în privința transparenței, colectării legale a contribuțiilor, regimului cadourilor, necesității achitării contribuțiilor pe conturile bancare, plasării rapoartelor financiare pe site-ul web școlar